

HKB-activiteiten bij de herdenking dat 50 jaar geleden de Tweede Wereldoorlog eindigde: een kort verslag

Dank zij vooral een royaal en zeer gewaardeerd gebaar van het Automobielbedrijf Roeleveld B.V., dat ons een deel van zijn Breukelse showroom ter beschikking stelde, kon de HKB van 24 april t/m 5 mei 1995 een Tweede-Wereldoorlog-tentoonstelling houden.

De opening werd verricht door door de oud-verzetsman Mr. Leo Oranje. Hij wees er onder meer op hoe de Breukelse gemeenschap in de oorlog werd kapotgereten. "Men moest zich in acht nemen voor dorpsbewoners die de verkeerde zijde hadden gekozen. Jonge mannen trokken naar onderduikadressen. Ernst en grauwe grimmigheid alom. Meneer Van Doornik, de stille werker, zo maar weg. Ekhart en Van Wijngaarden naar het Wolvenplein. Symbolisch voor de somberte was de absolute duisternis bij nieuwe maan. Grauw waren de rijen voor de gaarkeuken, voor de pan appelmoes met suikerbieten. Maar er was ook nieuwe kameraadschap, dwars door denominaties en sociale lagen heen; en verbazing voor ons, jonge jongens, toen we wat achter de coulissen van het georganiseerde verzet konden kijken."

In zijn voorafgaande welkomstwoord wees de voorzitter van de HKB er op dat de geestelijke gezondheid van onze samenleving ermee gediend is wanneer de 50ste herdenking van oorlogsleed en bevrijdingsvreugde niet de laatste is, zoals hier en daar werd voorgesteld. Verwijzend naar deze HKB-expositie, vestigde hij de aandacht van het gemeentebestuur op de behoefte aan ruimte voor tentoonstellingen en andere culturele activiteiten.

De tentoonstelling werd bezocht door ruim 800 mensen, waaronder ongeveer 300 schoolkinderen uit Breukelen en Nieuwer Ter Aa met hun leerkrachten. Acht bezoekers verrijkten de collectie van de Kring met foto's of andere herinneringen aan oorlog en bevrijding.

Het is onmogelijk alles te noemen wat op de tentoonstelling te zien was. We beperken ons tot enkele zaken die veel aandacht trokken. Daartoe behoorden negen panelen met informatie en afbeeldingen over het verloop van de oorlogsjaren in de drie kernen van het huidige Breukelen en het aangrenzende platteland. Apart daarvan werd een collectie foto's getoond van het dorp Breukelen bij de bevrijding, welke was gemaakt door Canadese militairen die vanaf 9 mei 1945 enige tijd hier gelegerd waren. Er hing een proclamatie van koningin Wilhelmina van 5 mei 1945 en in de vitrines lagen ondermeer diverse kranten met

Afb. 1. De opening van de HKB-tentoonstelling werd bijgewoond door verscheidene mensen die gedurende de Tweede Wereldoorlog in Breukelen en Kockengen deelnamen aan het verzet. Van links naar rechts: A. Folkerts, L. Blonk, Mw. E. A. Haars, H. J. van der Linden, J. Schilder, J. van Leusden, L. J. den Hollander, L. Oranje, H. E. Ekhart en G. Smink.

Afb. 2. De voormalige Royal Air Force sergeant Mike Morra (midden), wiens bommenwerper tijdens de oorlog boven Breukelen werd neergeschoten, bezichtigde de tentoonstelling in het gezelschap van burgemeester Van der Feltz (rechts) en Jaap Bokma (links), binnen het HKB-bestuur onder andere belast met de tentoonstellingen.

Afb. 3. Een hoekje van de Tweede-Wereldoorlog-tentoonstelling, met de veldtelefoon, een wapencontainer, een legerjeep en camouflagenetten. (Foto's gemaakt door H. van Walderveen, en opgenomen in Foto-archief Historische Kring Breukelen.)

het bevrijdingsnieuws, zoals Het Parool (extra bulletin van 5 mei 1945), Trouw (nummer van 7 mei 1945), De Stille Waarheid (bevrijdingsnummer van 7 mei 1945) en het Utrechts Katholiek Dagblad Het Centrum (nummer van 8 mei 1945).

Veel aandacht trok een van de twee motoren van een Britse Short Stirling bommenwerper, tijdens de oorlog neergekomen bij een boerderij in Portengen-Noordeinde en voor deze

gelegenheid aan de HKB uitgeleend door de Stichting Crash. Het was een 1635 PK sterke, 14 cylinder luchtgekoelde Bristol Hercules VI motor, in relatief goede conditie, in aanmerking genomen dat hij op 27 april 1943 met grote kracht in een Portengens weiland insloeg en daar pas in 1988 op een diepte van ongeveer 5,75 meter onder maaiveld werd opgegraven. Toen vond Willem van Rijn, zoon van het echtpaar Van Rijn dat destijds op de bewuste boerderij woonde, het identiteitsplaatje, aan de hand waarvan de nodige gegevens over het vliegtuig en zijn bemanning konden worden teruggevonden. Over het neerschieten van dat vliegtuig en de daarop volgende avonturen van de telegrafist sergeant M.C. (Mike) Morra is gepubliceerd in Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jrg. 5 (1990), nr. 2, blz. 66 - 68. Mike Morra, die al jaren in Nieuw-Zeeland woont, was ter gelegenheid van de 50ste herdenking van de bevrijding enige tijd terug in Breukelen en bezocht in gezelschap van onze burgemeester W.F.E. Baron van der Feltz ook de HKB-tentoonstelling (Afbeelding 2).

Tot de pronkstukken van de expositie behoorden ook een complete veldtelefooninstallatie (zie Afbeelding 3), een container in 1944 gebruikt bij een wapendropping, een authentieke legerjeep en een Harley Davidson motorfiets. Sommige bezoekers herinnerden zich hoe het geallieerde leger oprukte, voorafgegaan door hun gemotoriseerde verkenners en ordonnansen op dergelijke zware motoren.

Allen die ons materiaal voor de expositie leenden, willen we graag hartelijk bedanken. Zij verzochten ons (om helaas begrijpelijke redenen) hen niet bij name te vermelden. Glas, hout, schraagjes, vitrines, panelen en fotokopieën, nodig om de tentoonstelling op te kunnen bouwen, kregen we ter beschikking van Schildersbedrijf C. Vervat, Doeland Kerker, N.V. Waterleidingbedrijf Midden-Nederland, Multicopy (Maarssen), Stichting Crash (Hoofddorp), Chr. Nat. School De Schepershoeek en de Stichts-Hollandse Historische Vereniging (Woerden). Voor de koffie met toebehoren bij de opening werd gezorgd door Harry van der Klaauw (De Herbergh). Ook bedanken we de mensen die gids/suppoostdiensten verleenden en alle anderen, die een bijdrage leverden tot het welslagen van deze expositie.

Filmavonden

In de eerste van de drie HKB-filmavonden, in Nieuwer Ter Aa op 1 mei, werd begonnen met een Nederlands ingesproken Amerikaanse film waarin de oorlogvoering in Europa en het Verre Oosten werd behandeld vanuit de invalshoek van de zeestrijdkrachten. Er waren indringende opnamen van de Japanse overval op de Amerikaanse vloot in Pearl Harbour en van de strijd om de heerschappij over de Atlantische Oceaan, de Middellandse Zee en de Stille Oceaan. Na de pauze draaiden we een Engelse film waarin de bevrijdingsoorlog van Cherbourg naar Berlijn te zien was; deze film maakte ook duidelijk hoe groot de vreugde in Londen was over het einde van de oorlog.

In de filmavond in Kockengen, op 2 mei, stond de oorlog in Noord-Afrika en West-Europa centraal, in verhalen van direct betrokken. Voor de pauze vertoonden we een "stomme", uit Amerikaanse bioscoopjournaals van toen samengestelde, film, waarin de geallieerde opmars van Noord-Afrika tot Berlijn in indrukwekkende beelden op de voet werd gevolgd. Ook waren er enkele opnamen van de strijd in het Pacifische gebied en van de bombardementen op Tokyo. Na de pauze was er een Engels gesproken, maar Nederlands ondertitelde Amerikaans/Britse film, in 1945 samengesteld uit authentiek materiaal, die begon met de invasie in Normandië en waarin grote gedeelten werden verteld door mensen die het zelf daadwerkelijk hadden meegemaakt. Vooral deze film maakte grote indruk.

De filmavond in Breukelen, op 3 mei, begon met een uitzonderlijke kleurenfilm over de geallieerde oorlogshandelingen in West-Europa. Deze werd gevolgd door het gedeelte over 1940-1945 uit een lange Duitstalige film van Russische makelij. Daaruit bleek hoe de Sovjet-Unie de overwinning op het fascisme beschouwde als een bijna exclusieve verdienste van Moskou; een stellingname die pas door de Russische president Jeltsin werd verlaten. Uiteraard stond in Breukelen ook de door Dr. Hoogland gemaakte en door de heer A. Prins onlangs geheel gerestaureerde Breukelse oorlogsfilm op het programma.

Op maandagochtend 1 mei was er een besloten voorstelling voor senioren in 't Heycop.

Mededelingen van het bestuur

Kort verslag van de HKB-voorjaarsledenbijeenkomst 1995

In de de voorjaarsledenbijeenkomst van de Historische Kring Breukelen namen we onder dankzegging afscheid van de bestuursleden Mw. N. Peppink-Greven en Hr. J.B.R. Pol, verwelkomden we de nieuwe bestuursleden Mw. Th. Wisse-de Boer en Mw. P.